

LA CAMBRERIA DEL MONESTIR DE SANT PERE DE CASSERRES I ELS SEUS DRETS SOBRE LES RENDES DE L'ARENY DE LA SAL DE CARDONA (1380-1433)*

ANDREU GALERA I PEDROSA
Arxiu Històric de Cardona
arxiuhistoric@cardona.cat

*The chamberlain's office of the monastery of Sant Pere de Casserres and its rights
to the income from the Areny de la Sal de Cardona (1380-1433)*

Amb el present treball volem donar a conèixer la col·lecció documental aplegada a l'entorn dels drets dels quals gaudia Sant Pere de Casserres sobre les salines de Cardona. Els vint-i-un documents editats corresponen a les èpoques signades entre 1380 i 1433 pels priors del monestir i els monjos responsables de la cambreria conventual, o bé pels seus procuradors, a favor del batlle que administrava l'Areny de la Sal o salí per als seus titulars, els comtes de Cardona. L'estudi del seu contingut ens ha de permetre aprofundir en els seus orígens, i a la vegada conèixer la seva evolució en època baixmedieval.

Paraules clau: Sal, salines, Cardona, Sant Pere de Casserres.

With this work we want to shed some light to the documentary collection gathered around the rights that Sant Pere de Casserres enjoyed over the Cardona salt mines. The twenty-one documents published correspond to the receipts that were signed between 1380 and 1433 by the priors of the monastery and the monks who were responsible for the convent chamberlain, or by their procurators, in favor of the batlle who administered the Areny de la Sal or left by its holders, the counts of Cardona. The study of its content allows us to delve deeper into its origins, as well as to know its evolution in the late medieval period.

Keywords: Salt, saltworks, Cardona, Sant Pere de Casserres.

Data de recepció: 6/3/2021. Data d'acceptació: 18/6/2021.

1. L'Areny de la Sal

Aquest és el topònim amb el qual van ser designades les salines de Cardona durant tota l'edat mitjana i bona part de la moderna.¹ La geologia i el fenomen diapíric que es donen a Cardona van fer possible que la sal amagada sota terra des de feia milions d'anys aflorés aquí per a mostrar-se als ulls i facilitar-ne la seva arrencada. Explotades des de l'antiguitat en un cicle cronològic que comen-

* Aquest article s'inscriu dins de les activitats del projecte de recerca *La desigualtat econòmica a les ciutats catalanes i mallorquines durant la baixa edat mitjana a través de les fonts de l'impost sobre la riquesa* (PGC-2018-100.979-B-C22), i s'ha realitzat en el marc del Grup de Recerca Consolidat *Renda feudal i fiscalitat a la Catalunya baixmedieval* (2017SGR1068).

Les abreviatures dels arxius consultats són: ACB, Arxiu Comarcal del Berguedà; AHC, Arxiu Històric de Cardona, i BC, Biblioteca de Catalunya.

1. Andreu GALERA, «L'Areny de la Sal: una aproximació a les Salines de Cardona des dels mercats ultrapirinencs (XII-XVIII)» a: Catherine VERNA i Pere BENITO (dir.), *Savoirs dans les campagnes. Catalogne, Languedoc, Provence XIIe-XVIII siècles*, Perpinyà, Editions Trabucaire, 2013-2014 (Etudes Rousillonaises Revue d'Histoire et d'Archéologie Méditerranéennes, XXVI), p. 169-192.

ça en el Neolític mitjà,² la seva existència és esmentada per Marc Porci Cató al segle II aC i per Sidoni Apol·linar al segle v.³ Ja en època medieval i amb la conquesta carolíngia, el poder comtal va cedir la seva potestat sobre Cardona i el seu castell a favor de la família vescomtal d'Osona. La carta de repoblament concedida l'any 986 pel comte Borrell II i la concessió feta a favor del vescomte Ermemir no feien sinó confirmar una administració que es pot resseguir a la documentació des de la dècada del 970. La tinença del seu domini incloïa també el control dels afloraments salins, un fet que ajuda a entendre millor el progressiu assentament del llinatge osonenc en aquesta fortalesa a la primera meitat del segle XI, fins a vincular el seu títol amb el topònim de referència per a esdevenir vescomtes de Cardona.

En el decurs dels dos segles següents, els senyors de Cardona van fer servir la sal i les seves rendes per a finançar el complex joc de fidelitats desenvolupat a l'entorn de l'estructura clientelista de la família.⁴ Aquí la sal se'ns mostra com una substància reactiva que ens permet observar en un primer pla les relacions feudovassallàtiques establertes entre els vescomtes i els *fideles* del seu seguici i per extensió de la seva administració. Així, van afavorir els membres de la petita noblesa vicarial que, oriünda dels castells propers i d'altres de més llunyans, s'havien vinculat al seu servei com a batlles, castlans, veaguers, procuradors generals o, simplement, com a membres del seu seguici. Al seu costat, també trobarem elements de l'oligarquia sorgida en el si de la vila del castell que havien pogut fer-se amb alguna renda de la sal un cop integrats dins l'administració senyorial. Tots ells eren beneficiaris de concessions a la sal i les seves rendes, les quals eren lliurades pels vescomtes com un feu (*feudum sive prebendam*) que comportava la contraprestació d'un servei per part del beneficiari, com ara la procuradoria general, la castlania del castell i la custòdia de les seves torres.⁵

També van ser destinades a beneficiar les grans institucions i fundacions eclesiàstiques en una demostració d'espiritualitat i magnificència que a la vegada pretenia mantenir la seva capacitat de guanyar voluntats. Estem parlant de seus episcopals com ara Urgell, Barcelona i Vic, de monestirs com Sant Llorenç prop Bagà, Santa Maria de Ripoll, Santa Maria de Montserrat i Sant Joan de les Abadesses, de canòniques com Santa Maria de Guissona, Organyà i Solsona, dels ordes de l'Hospital i el Temple, i de les fundacions cistercenques de Santes Creus, Poblet i Vallbona. El millor testimoni de l'interès dels cenobis catalans per a gaudir de les donacions al salí ens l'aporta la falsificació d'una carta feta pels monjos de Santa Maria de Serrateix en temps del vescomte Guillem I (1180 - † 1224), segons la qual l'any 988 havien estat beneficiats pels seus predecessors amb dues

2. Olivier WELLER, «The earliest rock salt exploitation in Europe: a salt mountain in the Spanish Neolithic», *Antiquity* (Cambridge), vol. 76, núm. 292 (2002), p. 317-318.

3. Ainhoa PANCORBO, Albert MARTÍN i Andreu GALERA, «Les intervencions arqueològiques realitzades al camp de futbol de Cardona (Bages): el jaciment del Campet de la Sal», *Tribuna d'Arqueologia 2016-2017* (2018), p. 171-197.

4. Francesc RODRÍGUEZ BERNAL, *Els vescomtes de Cardona al segle XII. Una història a través dels seus testaments*, Lleida, Pagès Editors, 2009, 184 p., col·l. «El Comtat d'Urgell», 7.

5. Andreu GALERA i PEDROSA, *Territori, senyoriu i jurisdicció a la Catalunya central. La batalla de Cardona (ducat de Cardona) i la baronia de Santa Maria d'Aguil·lar (s. XI-XVI)*, Universitat de Barcelona, 2002, 778 p. (tesi de doctorat inèdita).

somades de sal per setmana, amb l'objectiu d'induir el vescomte a la seva confirmació.⁶ I, no cal dir, dins d'aquesta relació de beneficiaris de la sal també hi hem d'incloure les dues grans fundacions patrocinades la primera meitat del segle XI per la casa vescomtal, el monestir benedictí de Sant Pere de Casserres i la canònica agustiniana de Sant Vicenç del castell de Cardona.

2. La fundació de Sant Pere i el patronatge dels vescomtes d'Osona-Cardona

La bibliografia relativa a la fundació de Sant Pere de Casserres incideix en el patronatge exercit per la casa vescomtal d'Osona-Cardona des dels seus mateixos orígens, ja siguin els treballs primerencs de Parassols i Monsalvatje, o els darrers, de Pladevall, Soldevila i Llop.⁷ Com és ben sabut, la promotora va ser la vescomtessa Ermetruit que l'any 1005 va obtenir del comte Ramon Borrell de Barcelona la cessió del domini alodial de la muntanya de Casserres i del terreny on s'aixecaven les runes de l'església de Sant Pere amb la voluntat d'edificar un monestir sota aquesta mateixa advocació. Les tres dècades següents, les dones del llinatge van vetllar per fer realitat la seva construcció, l'única de l'orde benedictí a Osona, mentre que els homes esmerçaren el seu interès en el castell de Cardona i la fundació de la canònica de Sant Vicenç.

Així, les vescomtesses Enguncia (1039) i Almodís (1131) van manifestar en els seus testaments la voluntat de ser enterrades al monestir de Sant Pere. I a la vegada aquest patronatge va significar també el suport econòmic a la nova fundació, fet palès en els testaments vescomtals i els llegats que beneficiaven Sant Pere. Més enllà del nucli fundacional a l'entorn de les Guilleries, el monestir va poder incrementar el seu patrimoni mercès a les diverses deixes que li reportaren drets i propietats a Vilanova de Sau, Prat Narbonès, Rupit, Fals, Conill, Mirambell i altres indrets, incloses les salines de Cardona i les seves rendes. Cal ressenyar la donació feta l'any 1079 pels vescomtes Ramon Folc I i Ermessenda a favor de Sant Pere de Cluny, mitjançant la qual l'església de Sant Pere i el seu cenobi esdevien el nucli administratiu de l'orde benedictí a Catalunya perquè era la primera comunitat catalana que se sotmetia directament a les directrius d'aquest monestir reformista.

Els caps del casal vescomtal van tenir sempre ben present Sant Pere de Casserres, en especial a l'hora de procurar per la salvació de la seva ànima, tot i la dura competència que significava per als benedictins la seva progressiva llunyania en benefici

6. Jordi BOLÒS, *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles X-XV)*, Barcelona, Fundació Noguera, 2006, 711 p., col·l. «Diplomatari», 42.

7. Pablo PARASSOLS Y PI, *Historia de San Pedro de Casserras*, Barcelona, Imprenta de El Porvenir de la Viuda de Bassas, 1867, 15 p.; Francisco MONSALVATJE Y FOSSAS, *El monasterio de San Pedro de Casserras*, Girona, Imprenta de Dalmáu Carles & Comp., 1910, 129 p.; Antoni PLADEVALL i Francesc CATALÀ ROCA, «Sant Pere de Casserres»: *Els monestirs catalans*, Barcelona, Destino, 1970, p. 238-246, col·l. «Imatge de Catalunya», 2; Antoni PLADEVALL i FONT, «Sant Pere de Casserres»: *Catalunya romànica*, vol. II: «Osona», Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1984, p. 354-364; ÍDEM, *Sant Pere de Casserres o la presència de Cluny a Catalunya*, Manlleu, Fundació Caixa de Manlleu, 2004, 295 p.; Teresa SOLDEVILA, *Sant Pere de Casserres. Història i llegenda*, Vic, Eumo Editorial, 1998, 150 p., col·l. «L'Entorn», 35; Irene LLOP, *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Casserres*, 2 vol., Barcelona, Fundació Noguera, 2009, 1053 p., col·l. «Diplomatari», 44-45.

del castell de Cardona i el patronatge exercit en favor de la canònica de Sant Vicenç. Un bon exemple d'això pot ser el testament de Ramon Folc VI (1276 - † 1320), ordenat el 10 de desembre de 1319. Volia ser enterrat a Poblet, raó per la qual disposava un llegat de 3.000 sous de Barcelona de tern (s. b.) a favor del monestir cistercenc. Això, però, contravenia el costum secular del llinatge de fer-se enterrar a Sant Vicenç. En previsió d'aquesta reacció, el vescomte beneficiava l'abadia de Cardona amb un llegat de 2.000 s. b. per a obres i ornaments necessaris. A partir d'aquí, graduava un seguit de deixes que permeten copsar quines eren les prioritats de la casa vescomtal: 1.000 s. b. per a l'obra de Santa Maria de Solsona, mentre que Santa Maria de Castellfollit, Sant Jaume de Calaf i Sant Pere de Casserres rebien tan sols 200 s. b. cadascuna per a obres i ornaments. I, amb tot això, ordenava la fundació d'un benefici al monestir de Montserrat, a l'altar de la Verge, amb una renda anual de 300 s. b.⁸ Tot i així, el vescomte era ben conscient de les seves obligacions envers Sant Pere, i en el testament incloïa una clàusula mitjançant la qual lloava i aprovava els drets atorgats pels seus predecessors a favor de les rendes de Sant Vicenç i Sant Pere, i manava als seus successors preservar-les íntegres a perpetuïtat:

«Item laudamus et approbamus omnes bonas consuetudines quos antecessores nostri constituerunt super redditus Sancti Vincentii Cardone et Sancti Petri de Casserras et ipsas precipimus perpetuo teneri et observari».

Aquesta disposició no feia res més que reflectir el jurament sacramental que tots els caps del casal restaven obligats a prestar abans de prendre possessió de la seva heretat, i mitjançant el qual es comprometien a defensar les cases de Sant Pere de Casserres i Sant Vicenç de Cardona, segons una fórmula estereotipada que s'havia repetit generació rere generació per espai de tres segles:

«Iuro ego [...], quod ab ista hora in antea fideles ero ad domum Sancti Petri Castri Serrensis de omni honore quem habet iuste vel habebit et ad domum Sancti Vincencii Cardonensis de omni honore quem habet vel in antea habebit che no la.ls tolre ne.ls en tolre ne la.ls peiores per nul mal verz. Et adiuvabo eas ad defendere et ad tenere contra cunctos homines per fidem sine engan per Deu et hec Sancta».⁹

3. Els drets sobre la sal de Cardona

Com ja hem dit, la sal de Cardona s'incloïa també entre les donacions fetes a favor de Sant Pere. La primera referència documental amb què comptem ens l'aporta el jesuïta Bernat Bolós que en la seva història del monestir escrita l'any 1736 esmenta la donació feta entre 1079 i 1080 pels vescomtes Ramon Folc I i Ermessenda de la meitat «del quint de tota la sal que se tallaria en las Minas del Estat de Cardona» (recuperat, després, a canvi de donar a Sant Pere el delme i els censos de la Sala de Mirambell).¹⁰ No podem obviar la seva coincidència en el

8. BC, Ms. 729, vol. IV, f. 227-233.

9. Andreu GALERA I PEDROSA, *Diplomatari de la vila de Cardona (anys 966-1276)*, Barcelona, Fundació Noguera, 1998, 703 p., col. I. «Diplomatari», 15.

10. Bernat BOLÓS, *Història del monestir de San Pere Casserres vuy unit a la Companyia de Jesús de Barcelona. Any 1736. Transcrita i comentada per A. Pladevall*, Manlleu, Fundació Caixa Manlleu, 2007, 118 p.

temps amb la donació de Casserres a favor de Cluny, i com els seus abats tenien perfecte coneixement de les salines de Cardona i la seva sal. Les cartes de Pere de Montboissier, més conegut com a Pere el Venerable (1092 - † 1156), inclouen aquests comentaris sobre unes salines que coincideixen a la perfecció amb l'Areny de la Sal:

«Simile quoddam in orientalibus Hyspaniae partibus rerum natura profert exemplum, immo quantum ad remotiorem hominum cognitionem proponit miraculum, quod prius audiens vix credidi, sed post quod audieram videns, dubitare non potui. Extant in regionibus illis salita, ut ita dicam, vel salsa montana, que pro saxis vel rupibus lapideum sal continet, sicque perlucidam, ut quia gemmeam preciosorum lapidum claritatem emulatur, salis gema vocetur. Quod tam perspicuitate quam utilitate marino puteali omnique sali prepositum de montanis illis multo labore ab incolis ervitur et remotis quibusque pro magno munere datur aut pro magno lucro venditur. De quibus montibus, cum divinus rusticorum labor lucri avidus multam lucidi illius lapidis quantitatem eruerit et eruendo fossas multas eo sale inanes reliquerit, processu temporis pluviali inundatione fossarum illa vacuitas repletur, ac repleta, post paulum in naturam illius cui admiscetur lapidis commutatur».¹¹

Ens parla d'una muntanya de sal i d'un mineral petri, la sal gemma, translúcida com les pedres precioses, que era obsequiada o venuda com si així ho fos. També observa com els buits deixats per l'arrencada de la sal eren inundats per l'aigua de la pluja que en saturar-se de sals esdevenia sòlida. En una altra missiva l'abat de Cluny diu haver tramès una mostra de sal gemma a Bernat de Clara-vall, tot incidint en les seves virtuts terapèutiques: «missi gemmeo amico salis gemmam, cuius corporalem usum vobis utilem olim audivi, et cuius spiritu dem intellectum supra scriptis necessarium esse putavi».¹²

La donació de 1079-1080 havia de ser la primera d'un seguit de concessions que havien de tenir continuïtat en el segon testament ordenat pel seu net Bernat Amat l'any 1124, abans de partir cap a Jerusalem. Les darreres voluntats manifestades pel vescomte incloïen la donació de diversos béns i drets a favor del monestir, com ara el delme del tall de la sal («et decimun de ipsis taladuris salis») per a la seva sagristia. Vint-i-set anys després, en el tercer testament ordenat per Bernat Amat el 1147, quan ja es trobava greument malalt, manava ser enterrat a Sant Pere per la fraternitat cluniacenca i disposava un llegat de 500 sous a la sal de Cardona («concedo corpus meus ad sepeliendum cenobio Sancti Petri Castrisserris pro fraternitate clunicensi cum quingentis solidis in sale Cardone»)¹³.

Amb tot això, l'any 1151, en el testament dels germans de Ramon i Guillem de Cardona, nets de Bernat Amat i consanguinis de Ramon Folc III, s'incloïa un llegat de 100 morabatins a favor de Sant Pere, a percebre del seu domini de la

11. Pierre DE MONTMATE (ed.), *Petri Venerabilis, integerrimae et vere Christianae doctrinae viri, Cluniacensis quondam abbat, Paris, Damià Hichman, 1522.*

12. Martin MARRIER, André du CHESNE (ed.), *Bibliotheca Cluniacensis, in qua SS. Patrum Abb. Clun. Vitae, Miracula, Scripta, Statuta, Privilegia Chronologiaque duplex*, Paris, Sebastia Cramoisy, 1614.

13. Francesc RODRÍGUEZ BERNAL (ed.), *Col·lecció diplomàtica de l'Arxivo Ducal de Cardona (965-1230)*, Barcelona, Fundació Noguera, 2016, 846 p., col. I. «Diplomatari», 71.

sal («ut habea eo in nostro dominico sale»). Mentre que en el posterior testament ordenat per Ramon l'any 1156, donava 6 diners per cada dia que se'n vengués sal («et dimisit ecclesie Sancti Petri Castriserris VI denarios in Sale Cardone per unumquemque die quod sal vendatur, ullo modo omni tempore ad suum proprium alaudium»). Finalment, en el testament ordenat l'any 1167 per Ramon Folc III, el vescomte confirmava a favor de Sant Pere els llegats disposats pels germans Ramon i Guillem de Cardona, a més d'altres 100 morabatins «per illas personas quas feci in sale».

Aquesta sèrie de donacions i llegats havien de fonamentar els drets dels quals l'abadia i els seus monjos gaudien sobre la sal de Cardona. Antoni Pladevall esmenta que Casserres tenia el «privilegi d'anar a buscar tota la sal que el monestir necessitès al salí de Cardona» arran d'una donació molt antiga, no datada. I en el seu estudi històric sobre Sant Pere de Casserres, inclòs a *Catalunya Romànica*, aquest mateix autor precisa que el monestir va tenir «també un dret substancial sobre la sal de Cardona, donació, sens dubte, dels vescomtes fundadors, que més tard es reduí a cent somades que percebia el monjo cambrer de Casserres». Una quantitat de sal prou important que fa palès el favor mostrat pel cenobi osonenc,¹⁴ molt superior a la resta de cases i institucions beneficiàries, i només per sota del de Sant Vicenç de Cardona.¹⁵

En aquest sentit, és important observar que la documentació aplegada assenyala sempre la cambreria del monestir com a administradora d'aquests drets, segons és advertit pel mateix Pladevall. Que el monjo cambrer fos el seu gestor s'ha d'explicar per la rellevància que aquest ofici tenia a les comunitats monàstiques. Ell era el responsable de proveir els seus membres amb els hàbits, ja fos amb la roba necessària o, si no, amb els diners suficients per a adquirir-la, obligació que a vegades també podia incloure el parament dels lliats. Tot apunta que la sal de Cardona va ser una de les rendes consignades a garantir aquesta provisió de robes.

4. La pandèmia de 1348 i la suspensió de pagaments del salí

La complexa xarxa de feudataris i altres beneficiaris generada pels vescomtes de Cardona a l'entorn de la sal i les seves rendes entre els segles XI-XIII va trontollar l'estiu de 1348 amb la pesta negra. El col·lapse generat per la pandèmia devia suposar l'aturada de la producció, i consegüentment dels ingressos, fins al punt de no poder atendre els pagaments i drets consignats («cum tempore mortalitatis proxime preterite citra redditus salis Arigni Cardone fuerint intantum diminuti quod aliquatenus seu vix poteram neque possunt adhuc sufficere favetariis et aliis recipientibus annis singulis certas partes seu pensiones super dictis redditibus»).

14. Enric ARAGONÈS, «Metrologia històrica de la sal de Cardona (segles XI-XVIII)», *Actes d'Història de la Ciència i de la Tècnica* (Barcelona, IEC), núm. 12-13 (2020), p. 85-124.

15. A la primera meitat del segle XIV, l'abat i el capítol de canonges de Sant Vicenç percebien el delme dels diners de la sal venuda, 4 aimines de sal per cada setmana que s'expedís, 18 sesters de sal anuals, 1 aimina de sal setmanal per al servei de la cuina conventual i el dret a prendre tota la sal a menester pel refector. AHC, XXI, 1; Ramon PUIG I MOLINS, *Efemérides de Cardona*, 1850, llibre II, p. 36; Montserrat CASAS I NADAL, *Història de Cardona*, III, 1a part, Cardona, Patronat Municipal de Museus, 1992, 402 p.

Les disputes generades aleshores per veure qui tenia preferència van obligar el vescomte Hug II a suspendre els pagaments garantits sobre la sal i els seus rèdits.¹⁶

Aquesta mesura excepcional es va perllongar en el temps per espai d'anys, i en alguns casos de dècades. Així, els drets de la vila de Cardona i el seu comú van ser garantits l'estiu de 1352,¹⁷ mentre que els de Sant Pere de Casserres van haver d'esperar més, i tot apunta que no ho van ser fins a la dècada de 1360. El 22 de març de 1359, el cambrer fra Bernat de Vilar nomenava procurador a Cardona per a reclamar i cobrar els drets que li pertocaven sobre l'Areny de la Sal fins la passada festa de Sant Miquel de setembre. El designat era Francesc de Botxes, una persona propera al vescomte Hug II i la seva administració. El cambrer li assignava 5 d.b. «per qualibet die qua dictam sal currat ratione laboris per vos sustenti».¹⁸

5. La recuperació dels drets

No en tornarem a tenir notícies fins catorze anys després, en un context força complicat per a Casserres que havia de culminar sota el priorat de Pere Mataró (1361-1376) en l'enfrontament amb els bisbes de Vic i l'assalt i saqueig del monestir per part dels seus homes. El 21 de març de 1373, Ramon de Bosc, pare de la vila de Cardona, com a substituït de Bernat Mataró, procurador del prior Pere Mataró, signava àpoca a favor de Berenguer d'Altarriba, batlle de la sal, per l'import de 200 s. b. Els diners pagats corresponien a la renda consignada sobre l'Areny a favor de la cambreria del seu monestir, a percebre per la Quaresma.¹⁹

Resseguir què va passar entre la procura de 1359 i el pagament de 1373 topa amb la dificultat que suposen els buits documentals de l'escrivania de Cardona. La pèrdua d'una part substancial dels volums corresponents a la dècada de 1360 impossibilita poder dur a terme un buidatge exhaustiu com el que sí hem fet de les cinc dècades posteriors. El resultat han estat els vint-i-un documents que transcrivim i editem a continuació en un apèndix documental amb un abast cronològic que va de 1380 fins a 1433.

El corpus documental aplegat aquí aporta força llum. Per començar, el monjo cambrer actua en primera persona en dotze de les vint-i-una èpoques (documents 5, 7-13, 15-17 i 20), sempre sota la indicació que ho feia en atenció als drets que pertocaven al seu ofici sobre la sal de Cardona («pro iuribus que recipio et recipere debeo et consuevi ratione dicti officii mei camerarie quolibet anno eodem termino super dicto sale Cardone»). Els monjos cambrers documentats són fra Salvador Forment (1384, document 5), Bernat de Mur (1386-1388, documents 7 i 8), Jaume de Masdavall (1389-1391 i 1402-1405, documents 9-11 i 15-16), Bernat de Vilar (1394-1395, documents 12 i 13), Jaume Marc Bach (1418, document 17) i Pere Martí (1428, document 20).

16. Andreu GALERA I PEDROSA, «Les salines de Cardona i la pesta negra de 1348. La disminució de les rendes de la sal», a Marc TORRAS (coord.), *La crisi de l'Edat Mitjana a la Catalunya Central*, Manresa, Centre d'Estudis Bagencs, 1994, p. 69-96, col·l. «Miscel·lània d'Estudis Bagencs», 9.

17. AHC, XVII, 1, núm. 9.

18. BC, Batllia de Cardona, Bat Car 74/4, sense foliar.

19. BC, Batllia de Cardona, Bat Car 78/2, sense foliar.

Mentre que en les altres nou èpoques ho fan els procuradors del prior i la comunitat de monjos (documents 1-4, 6, 14, 18-19 i 21), circumstància que hem de creure que obeïa a la vacant de la cambreria per mort o absència del seu titular (segons se'ns especifica en el document 14). Cal precisar que en els quatre primers documents (anys 1380-1383) el perceptor és el sagristà fra Salvador Forment, en la seva doble qualitat de procurador de la comunitat de monjos i representant del procurador del prior Bernat de Terreny. Aquesta circumstància es torna a repetir en els anys 1425 i 1426 amb el sagristà Aymó de Campllong (documents 18-19). En els altres tres casos, els procuradors són un monjo de la comunitat (Bernat de Mur, document 6) i dos preveres beneficiats de l'església de monestir (Bernat Soler i Andreu Garrigola, documents 14 i 21). Per contra, el monjo cambrer actua a través d'un procurador només en dues ocasions: mitjançant Berenguer de Nuncia, sastre de Sant Feliu de Torelló, i Joan Gotsens, de Cardona (documents 15 i 17).

Cal remarcar, així mateix, com algunes d'aquestes cartes de procura havien estat concedides i validades en el mateix recinte del monestir. De la del sagristà fra Salvador Forment se'ns diu que havia estat lliurada el 2 d'octubre de 1379, a la sala capitular, a mans de Nicolau Mateu, prevere i notari públic de Vic. I la del beneficiat Bernat Soler havia estat lliurada a Sant Pere, el 4 de juny de 1397, a càrrec de Bonanat d'Església, beneficiat i notari del monestir. Altres, però, són fetes a Sant Pere de Roda, Sant Quirze de Besora, Vic, Cardona o Barcelona.

A l'altra banda, els pagaments corresponien al batlle de la sal, el gestor del salí i les seves rendes en nom i representació del seu senyor, el comte de Cardona (recordem que l'any 1375 el vescomtat de Cardona havia estat enaltit a comtat per Pere III). El titular d'aquesta batllia era el màxim responsable de la gestió econòmica de les salines i la seva comptabilitat pel que feia als ingressos generats per la venda de la sal, així com dels pagaments als talladors del mineral i altres operaris, sempre sota el control del tresorer general i el procurador o governador del comtat. A ell li corresponia expedir i signar als compradors l'albarà o cèdula amb la quantitat de sal venuda i el preu pagat. En aquesta tasca era assistit, en primer terme, pel credencer o tenidor de comptes, això és, l'escrivà que portava el llibre de registre de vendes. I en un segon terme, pel pesador o responsable de pesar i mesurar la sal amb les romanes i les mesures que es custodiaven en els edificis del salí. En darrer terme, tenim la figura del *feel* o *repesador* responsable de comprovar el pes correcte de les càrregues dels animals de bast. En els anys estudiats aquí, els batlles de la sal van ser tres: Bernat de Duàrria, prevere i rector d'Ardèvol (Pinós, Solsonès), un eclesiàstic que va gaudir de la màxima confiança del seu senyor, el comte Hug II, per espai de dues dècades (entre 1380 i 1400); Pere de Cort (o Sacort), mercader de Cardona, que va ocupar el càrrec en el decenni següent, i Francesc de Terradelles, un altre mercader local, que ho va fer a partir del 1414 i fins al 1439, aquests dos darrers ja sota el mandat del comte Joan Ramon Folc I.

A les deu èpoques corresponents a la dècada de 1380, se'ns diu que el batlle de la sal actuava per manament verbal del seu senyor, el comte de Cardona. I que el pagament es feia en compliment del pacte acordat entre les dues parts relatiu als drets que el monestir havia acostumat a gaudir sobre el salí de Cardona («pro quibus vos et ego facimus pactum et compositionem et avinentiam de omnibus et singulis iuribus que dictum monasterium et ego eius nomine recipit et recipio et

recipere consuevit et consuevi anno quolibet in dicto Sali Cardone», documents 1-10). Encara més, els anys 1394 i 1395 és el mateix comte de Cardona qui encapçala l'abonament efectuat a favor del cambrer, sota la indicació que l'import satisfet obeïa a l'avinença i composició pactada amb els seus predecessors al capdavant de la cambreria de Sant Pere («pro eisdem compositionem et avinentiam de iuribus que dictum officium meum camere annuatim recipere consueverit super emolumentis salis Aregni vestri Cardone», documents 12 i 13).

Cal entendre, doncs, que en els anys previs a 1373 el vescomte Hug II havia acordat amb el prior del monestir i els responsables de la seva cambreria la restitució dels seus drets sobre l'Areny de la Sal. Aleshores, però, el vescomte deuria forçar la substitució dels pagaments en espècie per un import fix de 200 s. b. a percebre anualment per Quaresma sobre les rendes del salí. En aquest sentit, fixem-nos que a la carta de procura signada l'any 1359 a favor de Francesc de Botxes només se'ns parla dels drets sobre la sal i que el salari assignat al seu favor era pels treballs a fer en els dies que la sal fos expedida. Conseqüentment, hem d'entendre que aleshores els drets encara es percebien en espècie. Dissortadament, no ens ha estat possible localitzar aquesta primera convinença entre els registres notariais locals. No podem, però, deixar de relacionar els canvis esdevinguts aleshores amb el daltabaix viscut a Casserres sota el priorat de Pere Mataró arran de l'enfrontament amb els bisbes de Vic. I la posterior instauració a partir del 1376 dels abats comandataris a càrrec d'una administració absentista sobre una reduïda comunitat que a la dècada de 1380 només sumava sis membres (el sotsprior i infermer Guillem de Vila, el sagristà Salvador Forment i els monjos Pere Cesar, Jaume Pont, Antoni de Puig i Pere Sadurní), minvada a finals de segle a tan sols tres.

6. Conclusions

Els vint-i-un documents que presentem tot seguit són el millor exponent de la mil·lenària relació establerta entre Sant Pere de Casserres i la sal de Cardona amb els seus senyors, els vescomtes d'Osona-Cardona, com a referents. I de com, any rere any, els seus priors i cambrers vetllaven pel seu compliment, ja fos en persona o mitjançant un procurador, amb el consegüent desplaçament fins a l'Areny de la Sal per a exigir la seva percepció al batlle de la sal.

Els canvis operats a la dècada de 1370 com a conseqüència de la pandèmia de 1348 i la suspensió de pagaments viscuda aleshores a les salines de Cardona pel que fa als drets dels feudataris que percebien una quantitat de sal o un import en diners consignat sobre les seves rendes, evidencien com la seva restitució va comportar la progressiva substitució de les retribucions en espècie pels monetaris, a la vegada que es reduïa el seu valor inicial.

Dissortadament, no ens ha estat possible localitzar dita convinença entre els registres notariais locals, com si ho hem pogut fer per a altres institucions eclesiàstiques properes que van viure processos semblants pel que fa als seus drets sobre la sal de Cardona, com ara el monestir de Santa Maria de Ripoll o el capítol de canonges de la seu de Vic, ara en fase d'estudi amb resultats dispersos. En el cas del cenobi benedictí, les 40 somades de sal anuals a les quals tenia dret per una

concessió feta l'any 1060,²⁰ van ser substituïdes per una renda de tan sols 30 s. b. a percebre per Tots Sants en compliment del que havia ordenat el vescomte Hug II mitjançant una carta feta i signada la tardor de 1373. Per contra, el capítol de Vic va poder recuperar els 200 s. b. que rebia per a sufragar la refecció que es feia al bisbe, als canonges i a tots els clergues de la catedral el dia de Pasqua, segons el dret establert l'any 1038 pel casal vescomtal de Cardona en reconeixement del domini del castell de Calaf a favor dels bisbes osonencs, permutat l'any 1252 per Ramon Folc V en una renda per aquest import sobre les seves salines.²¹ El comte Hug II va reconèixer al bisbe i capítol de Vic els seus drets, mitjançant una carta feta i signada l'estiu de 1383. I és que, en aquest darrer cas, van prevaler les darreres voluntats manifestades en el testament del seu avi, el vescomte Ramon Folc VI, de respectar els acords assolits pel seu pare (1252) i per ell mateix (1284) amb els bisbes i canonges vigatans pel que feia a la dita refacció:

«Item volumus et ordinamus quod de illis ducentum solidis ad quorum solutionem tenemur anno quolibet ecclesie Vicensis rationis compositionis facte inter dictum predictum dominum patrem nostrum et capitulum Vicensis cum instrumento publico firmato et iuratum per dictum dominum patrem nostrum ratione illius refectionis quam nos et nostri tenemur facere singulis annis in die seu festo Pasche Domini, solvantur eis perpetuo singulis annis prout in dicto instrumento pleniis continetur per heredum Cardone et eius successores, sine omni contradictione et impedimento».²²

Sant Pere de Casserres i de retruc les principals institucions eclesiàstiques del país, com ara els monestirs de Ripoll, Montserrat, Poblet i Santes Creus, o les seves de Barcelona, Urgell i Vic, van ser beneficiàries de la sal de Cardona i les seves rendes mercès al favor dels seus senyors, els vescomtes, comtes i ducs homònims. Més enllà de les cartes originals amb les donacions que establien el dret a la seva percepció conservades als respectius arxius d'ençà dels segles XI-XII, la documentació notarial de l'escrivania de la vila de Cardona amaga encara avui moltes referències a la seva administració en època baixmedieval i moderna. Treballs com aquest han de servir per a descobrir, a poc a poc, el ressò que aquesta meravella de la natura que és el salí de Cardona i la seva Muntanya de Sal Roja van tenir en la història del país.

7. Bibliografia

ARAGONÈS, Enric. «La sal de Cardona en la literatura precientífica. Resultados de un estudio bibliográfico». *De Re Metallica*, núm. 28 (2017), p. 63-74.

— «Metrologia històrica de la sal de Cardona (segles XI-XVIII)». *Actes d'Història de la Ciència i de la Tècnica* [Barcelona, IEC], núm. 12-13 (2020), p. 85-124.

BOLÓS, Bernat. *Història del monestir de San Pere Casserres vuy unit a la Compa-*

20. Ramon ORDEIG, *Diplomatari del monestir de Ripoll. Segles IX-X*, Vic, Arxiu de la Biblioteca Episcopal, 2015, 380 p., col.1. «Diplomatari», 8.

21. Josep Maria MASNOU I PRATDESABA, «La celebració de la refacció pasqual a la catedral de Vic (1038-1252)», *Miscel·lània Litúrgica*, núm. XXII (2014), p. 204-217.

22. BC, Ms. 729, vol. IV, f. 227-233.

nyia de Jesús de Barcelona. Any 1736. Transcrita i comentada per A. Pladevall. Manlleu: Fundació Caixa Manlleu, 2007, 118 p.

BOLÒS, Jordi. *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles X-XV)*. Barcelona: Fundació Noguera, 2006, 711 p. (Diplomatari; 42)

CASAS I NADAL, Montserrat. *Història de Cardona*. III, 1a part. Cardona: Patronat Municipal de Museus, 1992, 402 p.

DE MONTMATE, Pierre (ed.). *Petri Venerabilis, integerrimae et vere Christianae doctrinae viri, Cluniacensis quondam abbatis*. París: Damià Hichman, 1522.

GALERA I PEDROSA, Andreu. «Les salines de Cardona i la pesta negra de 1348. La disminució de les rendes de la sal». A: TORRAS, Marc (coord.). *La crisi de l'Edat Mitjana a la Catalunya Central*. Manresa: Centre d'Estudis Bagencs, 1994, p. 69-96. (Miscel·lània d'Estudis Bagencs; 9)

— *Diplomatari de la vila de Cardona (anys 966-1276)*. Barcelona: Fundació Noguera, 1998, 703 p. (Diplomatari; 15)

— *Territori, senyoriu i jurisdicció a la Catalunya central. La batllia de Cardona (ducat de Cardona) i la baronia de Santa Maria d'Aguilar (s. XI-XVI)*. Universitat de Barcelona, 2002, 778 p. [Tesi de doctorat inèdita]

— «L'Areny de la Sal: una aproximació a les Salines de Cardona des dels mercats ultrapirinencs (s. XII-XVIII)». A: VERNA, Catherine; BENITO, Pere (dir.). *Savoirs dans les campagnes. Catalogne, Languedoc, Provence XIe-XVIIIe siècles*. Perpinyà: Editions Trabucaire, 2013-2014, p. 169-192. (Etudes Roussillonaises; XXVI)

LLOP, Irene. *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Casserres*. 2 vol. Barcelona: Fundació Noguera, 2009, 1053 p. (Diplomatari; 44-45)

MASNOU I PRATDESABA, Josep Maria. «La celebració de la refacció pasqual a la catedral de Vic (1038-1252)». *Miscel·lània Litúrgica*, núm. XXII (2014), p. 204-217.

MARRIER, Martin; DU CHESNE, André (ed.). *Bibliotheca Cluniacensis, in qua SS. Patrum Abb. Clun. Vitae, Miracula, Scripta, Statuta, Privilegia Chronologicae duplex*. París: Sebastià Cramoisy, 1614.

MONSALVATJE Y FOSSAS, Francisco. *El monasterio de San Pedro de Casserras*. Girona: Imprenta de Dalmáu Carles & Comp., 1910, 129 p.

ORDEIG, Ramon. *Diplomatari del monestir de Ripoll. Segles IX-X*. Vic: Arxiu de la Biblioteca Episcopal, 2015, 380 p. (Diplomatari; 8)

PANCORBO, Ainhoa; MARTÍN, Albert; GALERA, Andreu. «Les intervencions arqueològiques realitzades al camp de futbol de Cardona (Bages): el jaciment del Campet de la Sal». *Tribuna d'Arqueologia 2016-2017* (2018), p. 171-197.

PARASSOLS Y PI, Pablo. *Historia de San Pedro de Casserras*. Barcelona: Imprenta de El Porvenir de la Viuda de Bassas, 1867, 15 p.

PLADEVALL I FONT, Antoni. «Sant Pere de Casserres». *Catalunya romànica*. Vol

II. Osona. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana, 1984, p. 354-364.

— *Sant Pere de Casserres o la presència de Cluny a Catalunya*. Manlleu: Fundació Caixa de Manlleu, 2004, 295 p.

PLADEVALL, Antoni; CATALÀ ROCA, Francesc. «Sant Pere de Casserres». A: *Els monestirs catalans*. Barcelona: Destino, 1970, p. 238-246. (Imatge de Catalunya; 2)

PUIG I MOLINS, Ramon. *Efemérides de Cardona*. 1850, llibre II, p. 36.

RODRÍGUEZ BERNAL, Francesc. *Els vescomtes de Cardona al segle XII. Una història a través dels seus testaments*. Lleida: Pagès Editors, 2009, 184 p. (El Comtat d'Urgell; 7)

— *Col·lecció diplomàtica de l'Arxivo Ducal de Cardona (965-1230)*. Barcelona: Fundació Noguera, 2016, 846 p. (Diplomatari; 71)

SOLDEVILA, Teresa. *Sant Pere de Casserres. Història i llegenda*. Vic: Eumo Editorial, 1998, 150 p. (L'Entorn; 35)

WELLER, Olivier. «The earliest rock salt exploitation in Europe: a salt mountain in the Spanish Neolithic». *Antiquity* [Cambridge], vol. 76, núm. 292 (2002), p. 317-318.

Apèndix documental

1

1380, 3 de maig, a Cardona

Fra Salvador Forment, monjo i sagristà de Sant Pere de Casserres, de l'orde cluniacenc, bisbat de Vic, com a procurador de fra Guillem de Vila, infermer i sotsprior del mateix monestir, i dels altres germans de la comunitat amb carta de procura feta i signada a la casa capitular amb data del 2 d'octubre de 1379 a mans de Nicolau Mateu, prevere i notari públic de Vic, i amb el consens de Guillem de Parra, beneficiat de Vic i procurador del prior fra Bernat de Terreny, doctor en drets, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrria per l'import de 200 s. b. que corresponen als drets que el monestir té sobre la sal de Cardona en compliment de l'acord pactat entre ambdós.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 82/2, s. f.

Frater Salvator Forment, monachus et sacrista monasterii Sancti Petri Castrisserensis, ordinis cluniacensis, Vicensis diocesis, procurator venerabili fratris Guillelmi de Villa, infermarii et sub prioris, fratris Petri Cesar, fratris Iacobi Pontey, fratris Anthonii de Podio, fratris Petri Saturnini, monachis conventualis dicti monasteriis, de consilio et voluntate expressi venerabili Guillemi de Parra, beneficiati Vicensis, procuratoris generalis honorabilis et religiosi viri domini fratris Bernardi Terreni, decretorum possessoris egregii prioris dicti monasterii, ut michi notario infrascripto constat per publicum instrumentum procurationis confectum in domo capitulorum dicti monasterii Castrisserensis secunda die mensis octobris anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° nono, et clausum per Nicholaum Mathei, presbiterii, notarium publicum Vicensis auctoritate reve-

Bernardi Terreni, decretorum possessoris egregii prioris dicti monasterii, ut michi notario infrascripto constat per publicum instrumentum procurationis confectum in domo capitulorum dicti monasterii Castrisserensis secunda die mensis octobris anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° nono, et clausum per Nicholaum Mathei, presbiterii, notarium publicum Vicensis auctoritate domini Vicensis episcopi, confiteor et in veritate recognoscho vobis Bernardo de Duarria quod de mandato vobis de verbotenus facto per domini comitis solvistis et tradidistis michi illos ducentos solidos Barchinone terni in et pro quibus ego et vobis facimus pactum et compositionem et avinentiam de omnibus et singulis iuribus que dictum monasterium et ego eius nomine recipit et recipio et recipere consuevit et consuevi anno quolibet in dicto sali. Quarum renuncio et cetera. In cuius et cetera. Bernardus de Navel, presbiter, et Francischus Quadros, canonicus monasterii Sancti Vicentii Cardone.

2

1381, 21 de març, a Cardona

Fra Salvador Forment, monjo i sagristà de Sant Pere de Casserres, com a procurador de fra Guillem de Vila, infermer i sotsprior del mateix monestir, i dels altres germans de la comunitat amb carta de procura feta i signada a la casa capitular amb data del 2 d'octubre de 1379 a mans de Nicolau Mateu, prevere i notari públic de Vic, i amb el consens de Guillem de Parra, beneficiat de Vic i procurador del prior fra Bernat de Terreny, doctor en drets, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrria per l'import de 200 s. b. que corresponen als drets que el monestir té sobre la sal de Cardona en compliment de l'acord pactat entre ambdós.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 82/2, s. f.

Frater Salvator Forment, monachus et sacrista monasterii Sancti Petri Castrisserensis, ordinis cluniacensis, Vicensis diocesis, procurator venerabili fratris Guillelmi de Villa, infermarii et sub prioris, fratris Petri Cesar, fratris Iacobi Pontey, fratris Anthonii de Podio, fratris Petri Saturnini, monachorum conventualium dicti monasteriis, de consilio et voluntate expressis venerabili Guillemi de Parra, beneficiati Vicensis, procuratoris generalis honorabilis et religiosi viri domini fratris Bernardi Terreni, decretorum possessoris egregii prioris dicti monasterii, ut michi notario infrascripto constat per publicum instrumentum procurationis confectum in domo capitulorum dicti monasterii Castrisserensis secunda die mensis octobris anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° nono, et clausum per Nicholaum Mathei, presbiterii, notarium publicum Vicensis auctoritate reverendi domini Vicensis episcopi, confiteor vobis discreto Bernardo de Duarria, presbitero et baiulo Salis Cardone, quod de mandato vobis de verbotenus facto per domini comitis Cardone solvistis et tradidistis michi illos ducentos solidos Barchinone de terno pro quibus vos et ego facimus pactum et compositionem et avinentiam de omnibus et singulis iuribus que dictum monasterium et ego eius nomine recipit et recipio et recipere consuevit et consuevi anno quolibet in dicto

Sali Cardone. Et que de predictis CC solidos sumus bene paccatus. Renuncio et cetera. Vobis modo fieri presens publica apoche instrumentum in testimonium premissorum per notarium infrascriptum. Quod fuit actum Cardone et cetera. Testes Romeus des Mas et Guillelmus de Gotsens, Cardone.

3

1382, 21 de maig, a Cardona

Fra Salvador Forment, monjo i sagristà de Sant Pere de Casserres, com a procurador de fra Guillem de Vila, infermer i sotsprior del mateix monestir, i dels altres germans de la comunitat amb carta de procura feta i signada a la casa capitular amb data del 2 d'octubre de 1379 a mans de Nicolau Mateu, prevere i notari públic de Vic, i amb el consens de Guillem de Parra, beneficiat de Vic i procurador del prior fra Bernat de Terreny, doctor en drets, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrria per l'import de 200 s. b. que corresponen als drets que el monestir té sobre la sal de Cardona en compliment de l'acord pactat entre ambdós, i que s'havien de percebre per Quaresma.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 82/2, s. f.

Frater Salvator Forment, monachus et sacrista monasterii Sancti Petri Castrisserrensis, ordinis cluniacensis, Vicensis diocesis, procurator et nomine procuratorio fratris Guillelmi de Villa, infirmarii et sub prioris, fratris Petri Cesar, fratris Iacobi Pontey, fratris Anthonii de Podio, fratris Petri Saturnini, conventualis monasterii Sancti Petri Castrisserrensis dicti ordinis, constitutus de voluntate et consensu expressis venerabilis Guillelmi de Parra, beneficiati Vicensis, procuratoris generalis honorabilis et religiosi viri domini fratris Bernardi Terreni, decretorum possessoris egregii prioris dicti monasterii, ut michi notario constat per publicum instrumentum procurationis confectum in domo capituli dicti monasterii Castrisserrensis die secunda mensis octobris anno a Nativitate Domini M° CCC° LXX° IX°, et per Nicholaum Mathei, presbiterii, notarium publicum Vicensis auctoritate domini Vicensis episcopi, clausum, nomine procuratorio quod supra confiteor et in veritate recognoscho vobis dicto Bernardo de Duarria quod de mandato vobis verbotenus facto per dominum comitem Cardone solvistis et tradidistis michi ducentos solidos Barchinone terni in et pro quibus ego et vos compositionem, avinentiam, transactionem quo supra nomine et vos fecimus de omnibus et singulis iuribus que dictum monasterium et eius conventus et ego eius nomine recipimus et recipere consuevimus et recipere consuevimus anno quolibet in et super dicto sali. Et dicti ducenti solidos sunt de solucione quam michi facere debebatis in proximis Carniprivis Quadragesime. Quare renuncio et cetera. In cuius et cetera. Testes Raimundus Sesguardies et Romeus Iohannis, presbiterii Cardone.

4

1383, 20 de maig, a Cardona

Fra Salvador Forment, monjo i sagristà de Sant Pere de Casserres, com a procurador de fra Guillem de Vila, infermer i sotsprior del mateix monestir, i dels altres germans de la comunitat amb carta de procura feta i signada a la casa capitular amb data del 2 d'octubre de 1379 a mans de Nicolau Mateu, prevere i notari públic de Vic, i amb el consens de Guillem de Parra, beneficiat de Vic i procurador del prior fra Bernat de Terreny, doctor en drets, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrria per l'import de 200 s. b. que corresponen als drets que el monestir té sobre la sal de Cardona en compliment de l'acord pactat entre ambdós i que s'havien de percebre per Quaresma.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 82/2, s. f.

Frater Salvator Forment, monachus et sacrista monasterii Sancti Petri de Casserres, ordinis cluniacensis, Vicensis diocesis, procurator venerabili fratris Guillelmi de Villa, infirmarii et sub prioris, fratris Petri Cesar, fratris Iacobi Pontey, fratris Anthonii de Podio, fratris Petri Saturnini, conventualis monasterii Sancti Petri Castrisserrensis dicti ordinis, constitutus de voluntate et consensu expressis venerabilis Guillelmi de Parra, beneficiati Vicensis, procuratoris generalis honorabilis et religiosi viri domini fratris Bernardi Terreni, decretorum possessoris egregii prioris dicti monasterii, ut michi notario infrascripto constat per publicum instrumentum procurationis confectum in domo capituli dicti monasterii Castrisserrensis die secunda mensis octobris anno a Nativitate Domini M° CCC° LXX° IX°, et per Nicholaum Mathei, presbiterii, notarium publicum Vicensis auctoritate reverendi domini Vicensis episcopi, clausum, nomine procuratorio quod supra confiteor et in veritate recognosco vobis dicto Bernardo de Duarria quod de mandato vobis verbotenus facto per dominum comitem solvistis et tradidistis michi ducentos solidos Barchinone terni in et pro quibus ego et vos compositionem, avinentiam et transactionem decimus de omnibus et singulis iuribus que dictum monasterium et eius conventus et ego eius nomine recipimus et recipere consuevimus et recipere consuevimus anno quolibet in et super dicto sali. Et dicti ducenti solidos sunt de solucione quam michi facere debebatis in proximis Carniprivis Quadragesime. Quare renuncio et cetera. In cuius et cetera. Testes Franciscus Quadres, canonicus monasterii Sancti Vincentii Cardone, et Bernardus Poncii, Cardone.

5

1384, 15 de març, a Cardona

Fra Salvador Forment, monjo i cambrer de Sant Pere de Casserres, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrria per l'import de 200 s. b. que corresponen als drets que el monestir té sobre la sal de Cardona i que s'havien de percebre la proppassada Quaresma.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 82/2, s. f.

Frater Salvator Forment, monachus et camerarius monasterii Sancti Petri Castrisserrensis, ordinis cluniacensis, Vicensis diocesis, confiteor et in veritate recognoscho vobis dicto Bernardo de Duarria quod solvistis et tradidistis michi ducentos solidos Barchinone terni quos michi dare et solvere tenebamini et pro ratione arrendamenti facti dicto supra de iuribus michi pertinentibus in dicto sali in Carniprivis Quadragesime proximum elapsis. Quarum renuncio et cetera. In cuius rey testimonium et cetera.

Testes Petri Busquetii, presbiter, et Petrus Milyaç, textori Cardone.

6

1385, 31 d'octubre, a Cardona

Fra Bernat de Mur, monjo de Sant Pere de Casserres, com a procurador del seu prior Bernat Terreny, doctor en drets, amb carta feta i signada el 5 d'abril d'aquest mateix any a mans de Pere de Vinyes, rector de l'església de Sant Pere de Roda, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrrria, prevere, batlle de la sal pel comte de Cardona, per l'import de 200 s. b. que li corresponien percebre al seu representat per la Quaresma en l'Areny de la Sal en compliment de l'acord pactat entre ambdós.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 83/4, s. f.

Sit omnibus notum quod ego ffrater Bernardus de Muro, monachus monasterii Sancti Petri de Casseris, procurator legitimus constitutus a venerabili fratre Bernardus Terreny, decretorum doctor ac priore monasterii predicti, cum publico instrumento inde facto et clauso per Petrus de Vineis, rectorem ecclesie Sancti Petri de Roda et notarium publicum eiusdem, quinta die aprilis anno infrascripto, nomine predicto confiteor et recognosco vobis Bernardo de Duarria, presbitero, baiulo salis Cardone pro domino comite Cardone, quod de mandato vobis facto verbotenus per dictum dominum solvistis michi bene et cetera omnes illas decem libras que per vos solvi debeuissent dicto priore in festo Carniprivium proxime predicto pro iuribus que recipit dictis prioris qualibet anno super dicto sali in dicto termino sive festo quas decem libras vos michi solvistis ratione compositionis et avinentie inter me et vos facte et cetera. Ideo renunciando et cetera. Facio vobis et cetera. Testes [...].

7

1386, 19 de febrer, a Cardona

Fra Bernat de Mur, monjo i cambrer de Sant Pere de Casserres, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrrria, prevere, batlle de la sal pel comte de Cardona, per l'import de 200 s. b. que cada any rep per Quaresma en l'Areny de la Sal en compliment de l'acord pactat entre ambdós.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 83/4, s. f.

Ego ffrater Bernardus de Muro, monachus et camerarius monasterii Sancti Petri de Casseris, confiteor in veritate vobis discreto Bernardo de Duarria, presbitero, baiulo salis Cardone pro domino comite Cardone, quod de mandato vobis facto verbotenus per dictum dominum solvistis et tradidistis michi omnes illas decem libras Barchinone terni que per vos solvi debentur in primo venturo festo Carniprivium pro iuribus que recipio ratione dicti camerarie in quolibet anno super dicto sale in eodem termino sive festo, quas decem libras vos michi solvistis ratione compositionis et avinentie inter me et vos facte presentis anni. Et ideo renunciando et cetera. Facio et cetera.

Testes Burdus de Cardona et Guillelmus Pinyana.

8

1388, 4 de març, a Cardona, a mans de Pere Carbonell, notari

Fra Bernat de Mur, monjo i cambrer de Sant Pere de Casserres, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrrria, prevere, batlle de la sal pel comte de Cardona, per l'import de 200 s. b. que cada any rep per Quaresma en l'Areny de la Sal en compliment de l'acord pactat entre ambdós.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 83/4, s. f.

Noverint universi quod ego ffrater Bernardus de Muro, monachus et camerarius monasterii Sancti Petri de Casseris, ex certa scientia confiteor et recognosco vobis discreto Bernardo de Duarria, presbitero, baiulo salis Cardone pro domino comite Cardone, quod vos de mandato vobis facto verbotenus per dictum dominum comitem solvistis et tradidistis michi numerando ad meam voluntatem omnes illas decem libras Barchinone de terno que michi solvi debebantur in proximis preteritis Carniprivis Cadragesime pro iuribus que recipio et recipere debeo et consuevi ratione dicti officii mei camerarie quolibet anno eodem termino super dicto sale Cardone et quas decem libras michi solvistis ratione compositionis et avinentie inter me et vos facte presentis anni sive termini predicti. Unde renunciando excepcioni non numerate peccunie et doli ffacio vobis dicto venerabili baiulo de dictis decem libris bonum finem inperpetuum et firmum pactum ulterius de non petendo. Actum est hoc Cardone ·IIII· die marci anno a Nativitate Domini M° CCC° LXXX° VIII°. Sig+num fratris Bernardi de Muro, camerarii predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes discretus Romeus Giberti et Romeus Lupperti, presbiteri Cardone.

9

1389, 25 de febrer, a Cardona, a mans de Pere Carbonell, notari

Fra Jaume de Masdavall, cambrer de Casserres, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrria, prevere, batlle de la sal pel comte de Cardona, per l'import de 200 s. b. que cada any acostuma a rebre per Quaresma en l'Areny de la Sal per raó del seu ofici i en compliment de l'acord pactat entre ambdós.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 83/4, s. f.

Noverint universi quod ego ffrater Iacobus dez Masdevall, camerarius monasterii Sancti Petri de Casseris, Vicensis diocesis, ex certa scientia confiteor et recognosco vobis discreto Bernardo de Duarria, presbitero, baiulo salis Cardone pro domino comite Cardone, quod vos de mandato vobis verbotenus per dictum dominum comitem facto solvistis et tradidistis michi numerando ad meam voluntatem decem libras Barchinone de terno que michi et dicto officio meo camerarie solvende sunt in proximis venturis Carniprivis Cadragesime pro iuribus que recipio et recipere debeo et consuevi ratione dicti mei officii anno quolibet in predicto termino super dicto sali Cardone et quas michi solvistis ratione compositionis et avinentie inter me et vos facte de predictis meis iuribus quos recipio super dicto sali de ipsis Carniprivis Cadragesime proxime devolutis. Unde renunciando excepcioni non numerate pecunie et non recepte et doli ffacio vobis dicto venerabili baiulo dicte salis de predictis decem libris solutionis predictae bonum finem et firmum pactum ulterius de non petendo. Actum est hoc Cardone nona die marcii anno a Nativitate Domini M° CCC° LXXX° nono. Sig+num fratris Iacobi de Masdavall, camerarii predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes Iacobus Merola, ville Cardone, et Ffranciscus dez Mas, parrochie Sancti Mathei de Vilana, Gerundensis diocesis, nuncius dicti camerarii.

10

1390, 10 de març, a Cardona, a mans de Pere Carbonell, notari

Fra Jaume de Masdavall, cambrer de Sant Pere de Casserres, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrria, prevere, batlle de la sal pel comte de Cardona, per l'import de 200 s. b. que cada any acostuma a rebre per Quaresma en l'Areny de la Sal per raó del seu ofici i en compliment de l'acord pactat entre ambdós.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 83/4, s. f.

Noverint universi quod ego ffrater Iacobus dez Mas d'Avall, camerarius monasterii Sancti Petri de Casseris, Vicensis diocesis, ex certa scientia confiteor et recognosco vobis discreto Bernardo de Duarria, presbitero, baiulo salis Cardone pro domino comite Cardone, quod vos de mandato diu est per dictum dominum comitem vobis facto verbotenus solvistis et tradidistis michi numerando ad meam

voluntatem decem libras Barchinone de terno que michi et dicto meo officio camerarie solvende erant in proximis preteritis Carniprivis Cadragesime pro iuribus que recipio et recipere debeo pro dicto officio meo camere et consuevi anno quolibet in predicto termino super dicto sali Cardone et quas michi solvistis ratione compositionis et avinentie inter me et vos facte de predictis meis iuribus quos recipio super dicto sali de ipsis Carniprivis Cadragesime proxime devolutis. Unde renunciando excepcioni non numerate pecunie et non recepte et doli ffacio vobis dicto venerabili baiulo dicte salis de predictis decem libris solutionis predictae bonum finem et firmum pactum ulterius de non petendo. Actum est hoc Cardone ·X^a die marcii anno a Nativitate Domini M° CCC° nonagesimo. Sig+num fratris Iacobi de Mas d'Avall, camerarii predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes Franciscus d'en Bosch, de Codomina Cardone, et Berengarius dez Camps, ville Cardone.

11

1391, 4 de febrer, a Cardona, a mans de Pere Carbonell, notari

Fra Jaume de Masdavall, cambrer de Sant Pere de Casserres, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrria, prevere, batlle de la sal, per l'import de 200 s. b. que cada any acostuma a rebre per Quaresma en l'Areny de la Sal.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 83/4, s. f.

Noverint universi quod ego ffrater Iacobus dez Mas d'Avall, camerarius monasterii Sancti Petri de Casseris, in Ausonia, ex certa scientia confiteor et recognosco vobis venerabili et discreto Bernardo de Duarria, presbitero, baiulo salis Cardone pro egregio domino comite Cardone, quod de emolumentis dicti salis solvistis et tradidistis numerando ad meam voluntatem decem libras Barchinone terni quas michi solvere teneamini ut baiulus dicti salis in conreu Cadragesime proxime instantis eoque quolibet anno super dicto sali ipsas decem libras recipio et recipere consuevi in qualibet Cadragesima. Unde renunciando excepcioni non numerate pecunie et non recepte et doli ffacio vobis dicto venerabili baiulo de predictis decem libris istius proxime Cadragesime bonum finem et presentem apoche instrumentum quod in reddicione vestri compotati hostendere valeatis in testimonium premissorum. Actum est hoc Cardone ·IIII· die februaryi anno a Nativitate Domini M° CCC° XC° primo. Sig+num fratris Iacobi de Mas d'Avall, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes religiosus frater Petrus Rosat, sacrista dicti monasterii Sancti Petri, et Matheus Zabater, parrochie Sancti Bartholomei de Batheto, Gerundensis diocesis.

12

1394, 9 de març, a Cardona, a mans de Pere Carbonell, notari

Fra Bernat de Vilar, cambrer del monestir de Sant Pere de Casserres, signa àpoca a favor del comte de Cardona per l'import de 200 s. b. que cada any acostuma a rebre per Quaresma en l'Areny de la Sal per raó del seu ofici i en compliment de l'acord pactat entre el comte i els seus predecessors en la cambreria del monestir.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 83/4, s. f.; ACB 17.1.4.1, s. f.

Noverint universi quod ego ffrater Bernardus dez Vilar, camerarius monasterii Sancti Petri de Casseris, ex certa scientia confiteor et recognosco vobis egregio domino comiti Cardone, quod habui et recepi a vobis numerando ad meam voluntatem decem libras Barchinone terni facta inde inter vos dictum dominum comitem et predecessores meos camerarios dicti monasterii pro eisdem compositionem et avinentiam de iuribus que dictum officium meum camere annuatim recipere consueverit super emolumentis salis Aregnii vestri Cardone solvendis quolibet anno dicto officio meo camere in qualibet Cadragesima, ipsasque decem libras michi solvere et tradere tenebamini pro presenti Cadragesima et anni presentis infrascripti. Unde renunciando excepcioni non numerate peccunie et non recepte et doli ffacio vobis dicto egregio domino comiti de predictis decem libris solutionis presentis Cadragesime bonum finem et firmum pactum ulterius de non petendo. Actum est hoc Cardone nona die marcii anno a Nativitate Domini M^o CCC^o XC^o quarto. Sig+num fratris Bernardi dez Vilar, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes discretus Raimundus zes Guardies, presbiter, et Guilelmus dez Terme, ville Cardone.

13

1395, 20 de març, a Cardona, a mans de Pere Carbonell, notari

Fra Bernat de Vilar, cambrer del monestir de Sant Pere de Casserres, signa àpoca a favor d'Hug II d'Anglesola, comte de Cardona, per l'import de 200 s. b. que cada any acostuma a rebre per Quaresma en l'Areny de la Sal per raó del seu ofici i en compliment de l'acord pactat entre el comte i els seus predecessors en la cambreria del monestir.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 83/4, s. f.

Noverint universi quod ego ffrater Bernardus dez Vilar, camerarius monasterii Sancti Petri de Casseris, Vicensis diocesis, ex certa scientia confiteor et recognosco vobis egregio et nobili domino Hugoni de Angularia, comiti Cardone, quod habui et recepi a vobis numerando ad meam voluntatem decem libras Barchinone de terno facta inde inter vos dictum dominum comitem et predecessores meos ca-

merarios dicti monasterii pro eisdem compositionem et avinentiam de iuribus que dictum officium meum camere recipere consueverit annuatim super emolumentis salis Aregnii vestri Cardone, ipsasque decem libras michi tradere et solvere teneamini inn presenti Cadragesima et anni presentis infrascripti. Unde renunciando excepcioni non numerate peccunie et non recepte et doli ffacio vobis dicto egregio et nobili domino comiti de predictis decem libris solutionis presentis Cadragesime bonum finem et firmum pactum ulterius de non petendo. Actum est hoc Cardone vicesima die marcii anno a Nativitate Domini M^o CCC^o XC^o quinto. Sig+num fratris Bernardi dez Vilar, camerarii predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt discretus Bernardus de Duarria, presbiter, et Iacobus de Soria, ville Cardone.

14

1398, 17 d'abril, a Cardona, a mans de Pere Carbonell, notari

Bernat Soler, beneficiat del monestir de Sant Pere de Casserres, com a procurador del seu prior fra Guillem de Vila, que actua arran de trobar-se vacant l'ofici de cambrer, amb carta de procura feta i signada a Sant Pere, el 4 de juny de 1397, a mans de Bonanat d'Església, beneficiat i notari del dit monestir, signa àpoca a favor de Bernat de Duàrria, prevere, batlle de la sal pel comte de Cardona, per l'import de 200 s. b. que cada any acostuma a rebre per Quaresma en l'Areny de la Sal per raó del seu ofici i en compliment de l'acord pactat entre el comte i els seus predecessors en la cambreria del monestir.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 83/4, s. f.

Noverint universi quod ego Bernardus Solerii, beneficiatus in monasterio Sancti Petri de Casseris, Vicensis diocesis, procurator venerabilis fratris Guillemus de Villa, prioris dicti monasterii in defectum camerarii de quo dictum monasterium de presente caret regens offium camerarie ipsium monasterii, habens de hiis a dicto honorabili priore legitimam potestatem faciendi, recipiendi et firmandi cum publico instrumento acto in predicto monasterio quarta die mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o nonagesimo septimo proximo devoluto clausoque per discreum Bonanatum de Ecclesia, beneficiatum dictum in dicto monasterio et notarium publicum eiusdem monasterii auctoritate honorabilis prioris, de quo procurationis instrumento michi notario infrascripto fuit facto fides plena ad oculum, ex certa scientia nomine procuratorio predicto confiteor et recognosco vobis venerabili et discreto Bernardo de Duarria, presbitero, baiulo salis Cardone pro egregio domino comite Cardone, quod habui et recepi a vobis nomine predicto numerando ad nostram voluntatem decem libras Barchinone de terno ad quas fuit facta avinentia et compositio inter dictum dominum comitem et camerarios dicti monasterii de illis iuribus que dictum officium camere recipiebat super dicto sali de Aregno Salis quolibet anno in Cadragesima et predictos decem libras dicto officio camere solvere ut baiulus predictum tenebami et debuissetis in proxime preterita Cadragesima. Unde renunciando excepcioni non numerate

peccunie et non recepte et doli nomine procuratorio predicto facio vobis dicto venerabili baiulo salis predicti de predictis decem libras bonum finem et presentem apoche instrumentum quod in reddicione vestri comptati hostendere valeatis in testimonium premissorum. Actum est hoc Cardone XVII° die aprilis anno a Nativitate Domini M^o CCC^o nonagesimo octavo. Sig+num Bernardi Solerii, procuratoris predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes religiosi frater Bernardus dez Vilar, infirmarius dicti monasterii, et discretus Ffranciscus Guixos, presbiter Cardone.

15

1402, 9 de febrer, a Cardona, a mans de Pere Carbonell, notari

Berenguer Nuncia, sastre de Sant Feliu de Torelló, bisbat de Vic, com a procurador de Jaume de Mas, monjo i cambrer del monestir de Sant Pere de Casserres, amb carta de procura signada el 23 de maig de 1401, a Sant Quinze de Besora, davant Ferrer de Puig, rector i notari d'aquesta parròquia, signa àpoca a favor de Pere Sacort, batlle de les Salines de Cardona, pel pagament dels 200 s. b. que cada any el seu representat rep sobre les salines pel *corró* de la Quaresma.

Original: ADS, Fons Cardona, núm. 4, f. 10v-11r.

Quod ego Berengarius Nuncia, sartor sartarie Sancti Felicis de Turilione, diocesis Vicensis, procurator venerabilis fratris et religiosii Iacobi de Manso Inferiori, monachii et camerarii monasterii Sancti Petri Castriserrensis, ordinis Cluniasensis, diocesis predicte, prout constat publico instrumento confecto et clauso per discretum Fferrarium de Podio Barchinone, rectore ecclesie Sancti Quirici de Bissaura et notarii publici eiusdem ecclesie, actoque XXIII^a die madii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o primo, nomine quo supra confideo et recognosco vobis venerabilis Petro de Zacort, baiulo salinarum pro domino comite Cardone, presenti, et vestris quod solvistis michi ducentos solidos Barchinone, quas facitis dicto meo principali ut baiulus de censuali in termino de corro Quadragesime annis singulis. Et sunt de pensione proxime preterita anni M CCCC primi et cetera. Renuncio et cetera. Facio apocham et cetera. Testes discretus Iacobus Palau, presbiter, et Romeu Fonoll, scriptor Cardone.

16

1405, 8 de maig, a Cardona, a mans de Joan Pilós, notari

Fra Jaume de Masdavall, cambrer de Sant Pere de Casserres, signa àpoca a favor de Pere Sacort, batlle de la sal, per l'import de 200 s. b. que cada any acostuma rebre per Quaresma en l'Areny de la Sal.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 12/2, s. f.

Frater Iacobus de Manso Inferiori, camerarius de Casserres, confiteor et recognoscho vobis Petro Çacort, baiulo salis, qui solvistis michi ducentos solidos quos ego recipio annuatim in Arignio Salis in festo Carniprivi. Unde renuncio facio vobis et cetera. Testes Romeus de Fontelles, presbiter, et Berengarius Zapinya, ville Cardone.

17

1418, 31 de març, a Cardona, a mans de Romeu de Fontelles, rector i notari

Joan Gotsens, de la vila de Cardona, com a procurador de fra Jaume Marc Bach, monjo i cambrer del monestir de Sant Pere de Casserres, amb carta de procura feta i signada a Cardona, el 3 d'abril de 1415, a mans de Francesc de Terradelles en substitució del notari Joan Pilós, signa àpoca a favor de l'esmentat Francesc de Terradelles, batlle de la sal de Cardona, per l'import de 200 s. b. que cada any la cambreria de dit monestir acostuma a rebre per Quaresma sobre les rendes de la sal.

Original: AHC, I.1.1. R-1 Llibre del Consell, f. 15v.

Sit omnibus notum quod ego Iohannes Gotsens, habitator ville Cardone, procurator venerabilis fratris Iacobi March Bach, monachi et camerari monasterii Sancti Petri de Casserres, ut constat de mea procuracione per instrumentum actum Cardone III die aprilis anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XV° receptum per discretum Petrum de Tarradellis loco et vice discretum Iohannis Pilosii, notarii publici ville Cardone, habens plenum posse sub scripta faciendis nomine quo supra, cum presenti publico instrumento confiteor et in veritate recognoscho vobis venerabile Ffrancisco de Tarradellis, baiulo salis Cardone, et vestris quod dedistis et solvistis michi egoque a vobis habui et numerando recipi ad meam voluntatem omnes illos ducentos solidos Barchinone quos dictus meus principalis recipit et recipere consuetus est annis singulis in festo Carniprivium Quadragesime super emolumentis dicte salis. Et predicti ducenti solidi sunt de pensione dicti festi proxime preteriti anni presenti et inferius scripti. Et ideo renunciando omni excepcioni predicte peccunie non numerate non habite et non recepte ex previa ratione ut predicatur facio vobis et vestris de predictis ducentis solidis hoc presens apoche instrumentum de recepto. Actum est hoc Cardone ultima die marcii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°. Testes huius rey sunt discretus Raymundus Guardies, presbiter Cardone, et Bernardus Gomar, de Gilafarras.

18

1425, dilluns 26 de febrer, a Cardona, a mans de Lluís Martí, notari

Fra Aymó de Campllong, monjo i sagristà de Sant Pere de Casserres, com a procurador del seu prior fra Berenguer de Clariana amb carta de procura feta i signada

a Barcelona, el 8 de febrer de 1425, a mans del notari Pere de Puig, signa àpoca a favor de Francesc de Terradelles, batlle de la sal de Cardona, per l'import de 10 lliures de Barcelona (ll. b.) que cada any la cambreria de dit monestir rep per Quaresma sobre les rendes de la sal.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 4/1, f. 81r.

Quod ego frater Aymo de Campiloni, monachus et sacrista monasterii Sancti Petri de Casseris, ordinis Sancti Benedicti cluniacensis, procurator et nomine procuratorio reverendi domini Berengarii de Clariana, prioris dicti monasterii, habens plenum posse infrascripta faciendi cum publico procurationis instrumento Barchinone acto VIII die ffebruarii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XXV° clausoque per discretum Petrum de Podio, auctoritate regia notarium publicum Barchinone, ex certa mea scientia dicto nomine confiteor et recognosco vobis venerabili Ffrancisco de Terradelles, baiulo salis ville Cardone multum egregii domini comitis Cardone, quod solvistis et tradidistis michi bene et plenarie omni mee voluntati numerando omnes illas decem libras monete Barchinone de terno que dicto monasterio seu camerarie eiusdem solvi debuissent in proximo transacto festo Carniprivium, quasque dictum monasterium seu camerarie eiusdem recipit singulis annis in et super emolumentis dicte salis in dicto festo. Ideo renuncio excepcioni non numerate peccuniam non habite et non recepte ac doli mali et infactum accioni. Eodem nomine facio vobis nomine dicti domini et dicto domino et suis de predictis decem libras presentem apocham de solutum et receptum bonum finem et pactum perpetuum de ulterius non petendo et non agendo solemnem stipulationem vallatum. Testes Hugo Merola et Anthonius Botxes.

19

1426, dissabte 13 d'abril, a Cardona, a mans de Lluís Martí, notari

Fra Aymó de Campllong, monjo i sagristà de Sant Pere de Casserres, com a procurador del seu prior fra Berenguer de Clariana amb carta feta el 8 de febrer de 1425 a mans del notari Pere Puig, signa àpoca a favor de Francesc de Terradelles, batlle de la sal de Cardona, per l'import de 10 ll. b. que el seu representat rep cada any per Quaresma sobre les rendes de la sal.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 13/6, f. 99r.

Quod ego frater Aymonus de Campelonie, monachus et sacrista monasterii Sancti Petri de Casseris, ordinis Sancti Benedicti, procurator ad hec et alia legitime constitutus a reverendo domino Berengario de Clariana, priore eiusdem monasterii, habens plenum posse infrascripta et plura alia faciendi a dicto principali meo cum publico instrumento acto, recepto et clauso per discretum Petrum Puig, auctoritate regia notarium publicum, octava die ffebruarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XXV°, ut in eodem laciis continetur, ex certa mea scientia confiteor et recognosco vobis venerabili Ffrancisco de Terradellis, baiulo salis

domini comitis Cardone, quod nomine et pro parte dicti domini solvistis michi bene et plenarie omni mee voluntate numerando omnes illas decem libras monete Barchinone de terno que dicto monasterio solvi per dictum dominum debuisset in proximo transacto Carniprivium, quas dictum monasterium singulis annis in dicto festo recipit in et super emolumentis dicte salis. Ideo renuncio et cetera. Ffacio vobis et vestris de predictis decem libris presentem apocham de solutum et receptum et cetera. Testes Iacobus Serra, hostalerius, et Anthonius de Malagarri-ga, dicte ville.

20

1428, 20 d'abril, a Cardona, a mans d'Antoni Molgosa, prevere i notari

Fra Pere Martí, cambrer de Sant Pere de Casserres, signa àpoca a favor de Francesc de Terradelles, batlle de la sal, per l'import de 200 s. b. que cada any la cambreria de dit monestir rep per Quaresma sobre les rendes de la sal.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 14/1, f. 74r.

Sit omnibus notum quod ego Petrus Martini, camerarius Sancti Petri de Casseris, ex certa mei scientia confiteor et in veritate recognosco me habuisse et recepisse a vobis venerabilis Francischo de Tarradellis, baiulo salis Cardone pro domino comite Cardone, omnes illos ducentos solidos Barchinone quos et qui per eudem domini comite solvere debuissent in proxime transacto festo Carni Privi, quos annis singulos eodem camerarius dicti monasterii recipit super emolumentis dicte salis. Unde renuntio ex omni predictae pecunie non numerate, non habite et non recepte ex previa causa ut predicatur et doli mali et infactum accioni, et per manus vestri dicti Francischi de Taradellis nomine dicti domini comitis facioque de predictis ducentis solidis presens apoche instrumentum de habitis et de receptis in manu et posse notarii subscriptum stipulationem vallatum. Actum est hoc Cardone XX die mensis aprilis anno a Nativitate Domini M° CCCC° XX° VIII°. Sig+num mei Petri Martini, camerarii predicti, qui hec laudo, concedo et firmo. Testes huius rei sunt Iacobus Riera, àlies Baster, et Petrus Purçalls, scriptor ville Cardone.

21

1433, 28 de febrer, a Cardona, a mans de Joan Amorós, notari

Andreu Garrigola, clergue beneficiat a l'església del monestir de Sant Pere de Casserres, com a procurador del seu prior Berenguer de Clariana amb carta de procura feta i signada a Vic, el 25 de febrer d'aquest mateix any, a mans del notari Pere Artigues, signa àpoca a favor de Francesc de Terradelles, batlle de la sal pel comte de Cardona, per l'import de 20 ll. b. que corresponen a les 10 ll. b. que el seu representat acostuma a rebre cada any per Quaresma sobre les rendes de la sal per als anys de 1432 i 1433.

Original: BC, Batllia de Cardona, Bat Car 15/1, s. f.

Noverint universi quod ego Andreas Garrigola, clericus beneficiatus in ecclesia monasterii Sancti Petri Castriserris, ordinis Sancti Benedicti, diocesis Vicensis, procurator venerabili Berengarii de Clariana, prioris monasterii predicti, prout de dicta mea procuracione notario infrascripto facta est prompta fides cum publico instrumento acto Vici vicesima quinta mensis ffebroarii anno presenti et infrascripto, et clauso per discretum Petrum de Ortigiis, notarium publicum Vici auctoritate domini Vicensis episcopi, dicto nomine gratis et ex certa mea scientia confiteor et in veritate recognosco vobis venerabile Francisco de Terradellis, baiulo salis ville Cardone pro egregio domino comite Cardone, presenti et ipsi domino comiti et suis, quod dedistis et solvistis michi plenarie omni mee voluntati dicto nomine recipiendi omnes illas viginti libras Barchinone monete de terno que dicto meo principali erant debite pretextu et ratione illarum decem librarum dicte monete quas idem meus principalis recipit et recipere consuevit anno quolibet in die Carniprivi super redditibus et emolumentis dicti salis. Quoquidem viginti libre dicto meo principali solvi debebant et pertinebant de et ratione solutionis dierum Carniprivi anni preteriti millessimi quadragentesimi tricesimi secundi et pro solutione dicti dierum Carniprivi proximi preteriti anni presentis et infra scripti. Et quia rei veritas est que ego dicto nomine a vobis dicto venerabile Ffrancischo de Terradellis habui et recipi dictas viginti libras. Et ideo renunciando excepcioni omni predicte peccunie non numerate non habite et non recepte ac doli mali et accioni infactorum dicto nomine ffacio vobis ut baiulo predicto et ipsi domino comiti et suis presens apoce instrumentum de solutis habitis et receptis bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius non petendo vallatum stipulatione solemnem in manu et posse subscripti notarii ad habendum perpetuam memoriam veritatis. Abdicando eidem meo principali omnem viam agendi prompte missis in iudicio nec extra. Actum est hoc in villa Cardone vicesima octava mensis ffebroarii anno a Nativitate Domini millesimo quadragentesimo tricesimo tertio. Sig+num mei Andreas Garrigola, clerici predicti, qui hec dicto nomine laudo, concedo et firmo.

Testes huius rei sunt Anthonius Botxes, barbitonsor, Petrus Mas et Petrus Purçals, scriptor, ville Cardone habitatores.